

**О. KRAVCHYK**  
Starobilsk

### LEVELS OF PROFICIENCY IN LINGUISTIC ANALYSIS OF TEXT AMONG THE FIRST-YEAR STUDENTS

*The publication emphasizes the importance to increase the quality of practical training of philologists, who have to conduct linguistic analysis of a text, because the proficiency in performing such analysis is related to their future professional activity. On the ground of conducted summative assessment the levels of proficiency in linguistic analysis of text among first-year students were defined, statistic data was given. The importance of having such skills was proved. The tasks of every level of assessment were set. The main terminology was paid attention to. The necessity to have profound professional skills for future philologists as well as to develop special methodological system of forming the skills of text linguistic analysis was justified.*

*Key words: linguistic analysis of text, skills, levels of proficiency, summative assessment, search and motivation stage.*

**О. Н. КРАВЧУК**  
г. Старобельск

### УРОВНИ ВЛАДЕНИЯ НАВЫКАМИ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ТЕКСТА У СТУДЕНТОВ-ПЕРВОКУРСНИКОВ

*В статье подчеркивается актуальность повышения качества практической подготовки филологов, которые должны уметь выполнять лингвистический анализ текста, ведь совершенное владение навыками этого анализа связано с их будущей профессиональной деятельностью. На основе проведенного констатирующего эксперимента определены уровни владения навыками лингвистического анализа текста студентами-первокурсниками, приведены статистические данные. Обосновано значение владения этими навыками. Определены задачи каждого этапа эксперимента. Сосредоточено внимание на основной терминологии. Подтверждена необходимость специальной профессиональной подготовки будущих учителей-словесников, а также разработки специальной методической системы формирования навыков лингвистического анализа текста.*

*Ключевые слова: лингвистический анализ текста, навыки, уровни владения навыками, констатирующий эксперимент, поисково-мотивационный этап.*

Стаття надійшла до редколегії 14.10.2015

УДК 371.133+371,2

**О. В. КУНАШЕНКО**

м. Миколаїв  
kunashenko-elena@mail.ru

## РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ ЩОДО РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

*У статті досліджено інноваційний підхід щодо визначення сутності та структури комунікативної компетентності; з'ясовано сутність та зміст поняття «комунікативна компетентність творчої особистості», визначено структурні компоненти комунікативної компетентності творчої особистості.*

*Ключові слова: комунікативний розвиток, інноваційний підхід, компетентність, розвиток комунікативних умінь, творча особистість.*

Сьогодні ставить все нові вимоги до комунікативної компетенції сучасного фахівця й, зважаючи на це, змінилася ситуація та вимоги у цілому за відношенням до людини як суб'єкта спілкування. В умовах оновлення системи освіти та євроінтеграційних процесах країни виникла потреба у висококваліфікованих спеціалістах, які мали б достатньо

високий рівень володіння мовою, удосконалені уміння та знання міжкомунікативного зв'язку. На сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти та педагогічної думки важливого значення набуває питання переосмислення існуючих, пошук і впровадження інноваційного підходу до організації та здійснення як навчального процесу, так і педагогічних

умов щодо розвитку комунікативної компетентності творчої особистості вчителя. Безумовним є і той факт, що саме від рівня сформованості умінь правильно, з точки зору орфографії, орфоєпії, граматики, лексики, володіти мовними засобами, правильно продукувати думку, доступно пояснювати навчальний матеріал, залежить успіх у професійній діяльності творчої особистості.

З урахуванням зазначеного, мета статті – здійснити науковий аналіз проблеми сутності та структури комунікативної компетентності творчої особистості вчителя.

Слід зазначити, що в науці триває інтенсивна дискусія навколо визначення сутності дефініції «компетентність». Нас цікавить комунікативна компетентність, яка є однією зі складових творчої особистості комунікативної компетентності вчителя, тому зупинимося детальніше на характеристиці її структури. Вивчення психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми засвідчило, що існує два основні підходи до визначення сутності та змісту комунікативної компетентності. Так, О. Аршавська, М. В'ятютнев, Д. Ізаренков, С. Савіньон, О. Скворцова та інші розглядають окреслену дефініцію через поняття «здатності», тобто як здатність використовувати мову в різних сферах спілкування [1; 2; 4; 8].

Аналіз значного кола наукових джерел указує на той факт, що в педагогічній науці приділено значну увагу проблемі комунікативної підготовки творчої особистості педагогів. Теоретичні й методичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх учителів досліджували О. Аршавська, О. Беляєв, М. Васильєва, М. Вашуленко, Л. Віготський, Н. Волкова, М. В'ятютнев, Н. Гез, А. Годлевська, Є. Голобородько, М. Жинкін, Д. Ізаренков, І. Зимняя, В. Кан-Калик, А. Капська, Ю. Караулов, Р. Козьяков, М. Коць, Т. Ладиженська, Л. Мацько, Н. Пашківська, М. Пентилюк, В. Півторацька, В. Підгурська, С. Савіньон, Л. Савенкова, Г. Сагач, О. Скворцова, О. Яковліва та інші.

М. Пентилюк зазначає, що нові підходи щодо навчання майбутніх учителів технології уроку створюють сприятливі умови для розвитку творчості учнів, формування мов-

ної особистості й ставлять низку вимог до вчителя, як от: уміння діагностувати цілі навчання, досконало володіти мовою, розробляти опорні конспекти, створювати нові види наочності, вільно володіти проблемним навчанням, організувати групову та індивідуальну роботу з використанням комп'ютерів [7].

Зважаючи на вищезазначене, важливим аспектом нашого дослідження є орієнтація на інноваційний підхід у формуванні творчої особистості учителя. Необхідно вказати на той факт, що педагогічні умови розвитку комунікативної компетентності творчої особистості педагога є важливою складовою інноваційного підходу. Саме тому, виникає необхідність розкрити поняття «умова», опираючись на психолого-педагогічні, філософські наукові джерела.

У тлумачному словнику С. Ожегова знаходимо таке визначення означеного поняття: «Умова – обставини, від якої залежить будь-що, правила, які встановлені в будь-якій сфері життя, діяльності» [5, 1233].

Поняття «рефлексія», як правило, усвідомлюють як «процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психологічних актів і станів. Поняття «рефлексія» виникло у філософії й означало процес роздумів індивіда про те, що відбувається в його власній свідомості. Рефлексія – це не просто знання або розуміння суб'єктом самого себе, але й з'ясування того, як інші знають і розуміють «рефлектуючого», його особистісні особливості. Емоційні реакції та когнітивні (пов'язані з пізнанням) уявлення [6, 504].

Зважаючи на наукове розуміння проблеми С. Савіньон, слід зазначити, що структуру комунікативної компетентності утворюють такі компетенції, як: граматична (граматичний рівень речення), соціолінгвістична (розуміння соціального контексту, в якому використовується мова), дискурсивна (вміння продукувати текст) і стратегічна (компенсація часткових знань, умінь та навичок). Особливу увагу дослідниця акцентує на останній, що має компенсувати часткові знання мови в процесі професійної діяльності [9, 129–134].

У науковому дослідженні Н. Галкіної мова йде про один із прийомів рефлексії –

«рефлексивний вихід», тобто такий поворот свідомості, внаслідок якого особистість починає бачити особливості власного мовлення наче збоку, з позиції спостерігача [3]. Означений прийом, на нашу думку, можна використовувати під час групової дискусії, коли учитель матиме можливість спостерігати мовлення інших учасників діалогу й, на основі сприйнятої інформації, вдаватися до аналізу та самоусвідомлення власного мовлення та власної ролі у діалозі. Такий підхід надзвичайно важливий для напрацювання умінь в майбутніх учителів, вступаючи в міжкомунікативні зв'язки, заздалегідь програмуючи власну поведінку (а це має відображення й на самоконтролі мовлення), а така орієнтація у діалогічному спілкуванні для учасників спілкування є найбільш ефективною у напрямі розвитку комунікативної компетентності творчої особистості.

Слід зазначити, що обраний нами шлях розвитку комунікативної компетентності творчої особистості вчителя, запропонований у вигляді педагогічної умови, процесом якої є рефлексія, забезпечить усвідомлення останніми особистісних орієнтацій, форм, способів спілкування та надаватиме можливість перейти на більш складний рівень мовно-мовленнєвої діяльності.

**E. KUNASHENKO**

Mykolaiv

### **IMPLEMENTATION OF AN INNOVATIVE APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE CREATIVE PERSON OF THE TEACHER**

*The paper studied an innovative approach to the determination of the nature and structure of communicative competence. To clarify the meaning and content of the concept of «Communicative competence of the creative person». Certain structural components of the communicative competence of the creative personality. Raskryto and justified the term «conditions». The particular nature and the meaning of «reflection», which is a necessary condition for the development of the creative person of the teacher. Studied scientific sources of advanced teachers in the field of formation of communicative competence. Determining the structure of formation of communicative competence. The attention to the group as a discussion effectiveness method of language skills. Grounded following competence: grammatical, sociolinguistic, discursive, strategic. Labeled as a necessary condition effectiveness teacher training to professional work, administration immitatsionnyh, role-playing games, special priyomov and techniques for formation of communicative competence.*

*Keywords: communicative development of an innovative approach, expertise, development of communication skills, creative personality. Implementation of an innovative approach to the development of communicative competence of the creative personality of the teacher.*

### **Список використаних джерел**

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2002 – 282 с.
2. Вятютнев М. Н. Традиции и новации в современной методике преподавания русского языка / М. Н. Вятютнев // Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы. – М., 1986. – 34 с.
3. Галкина Н. В. Проблема психологических функций рефлексии в игровом обучении / Н. В. Галкина // Методология и практика. – Новосибирск : Наука, 1987. – С. 38–48.
4. Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов нефилологов / Д. И. Изаренков // Русский язык за рубежом. – 1990. – № 4. – С. 54–60.
5. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка: Ок. 100 000 слов, терминов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов ; под. ред. проф. Л. И. Скворца. – 26-е изд., испр. и доп. – М. : ОО «Издательство Онис»; ОО «Издательство «Мир и образование», 2010. – 1360 с.
6. Педагогика: большая современная энциклопедия / Сост. Е. С. Рапацевич. – Мн. : Современное слово, 2005. – 720 с.
7. Пентилюк М. І. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах. – К. : Ленвіт, 2000. – 264 с.
8. Скворцова А. И. Коммуникативный компонент профессиональной компетентности учителя математики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Npd/2010\\_2/Scvorcov.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2010_2/Scvorcov.pdf)
9. Savignon S. Evolution of Communicative Competence The ACTFL Provisional Proficiency Guidelines / S. Savignon // The Modern Language Journal. – 1995. – Vol. 95. – P. 129–134.

**Е. В. КУНАШЕНКО**  
г. Николаев

### РЕАЛИЗАЦИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА К РАЗВИТИЮ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ УЧИТЕЛЯ

*В статье исследовано инновационный подход к определению сути и структуры коммуникативной компетентности. Уточнены суть и содержание понятия «Коммуникативная компетентность творческой личности». Определены структурные компоненты коммуникативной компетентности творческой личности. Раскрыто и обосновано понятие «Условие». Определена суть и значение понятия «рефлексия», что является необходимым условием развития творческой личности учителя. Исследовано научные источники передовых педагогов в области изучения формирования коммуникативной компетентности. Определенно структуру формирования коммуникативной компетентности. Акцентировано внимание на групповой дискуссии как эффективного метода языковых умений. Обосновано следующие компетентности: грамматическая, социолингвистическая, дискурсивная, стратегическая. Обозначено, как необходимое условие эффективной подготовки педагогов к профессиональной деятельности, введение имитационных, ролевых игр, специальных приемов и техник для формирования коммуникативной компетентности.*

*Ключевые слова: коммуникативное развитие, инновационный подход, компетентность, развитие коммуникативных умений, творческая личность.*

Стаття надійшла до редколегії 13.11.2015

УДК 37.013:373.5:81'376

**Т. І. КУШНІР**  
м. Київ  
kushnir\_ti@ukr.net

### ВИВЧЕННЯ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ З РІЗНИМИ ВИДАМИ СПОЛУЧНИКОВОГО Й БЕЗСПОЛУЧНИКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*У статті висвітлюється проблема вивчення складних речень з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку в загальноосвітніх навчальних закладах. Представлено погляди науковців щодо вивчення складного речення в школі. Проаналізовано стан вивчення складних речень з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку в загальноосвітніх навчальних закладах. Подано зразки різнорівневих вправ із вивчення теми «Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку». Визначено, що навчання української мови в школі має бути спрямоване на формування мовленнєвої компетентності особистості учня, основна мета курсу української мови в загальноосвітній школі – навчити учнів вільно володіти багатствами рідної мови.*

*Ключові слова: синтаксис, складне речення, складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, мовно-мовленнєва компетентність, система вправ.*

Головним завданням освіти України є створення умов для досягнення якісно нового рівня знань державної та інших мов, розробка нових підходів до навчання української мови. Швидке зростання соціальної ролі молоді людини, її активне творче самовиявлення зумовлюють необхідність формування комунікативно компетентної мовної особистості. На це орієнтують програма «Освіта (Україна ХХІ століття)», положення Національної доктрини розвитку освіти в Україні, Державний стандарт мовної освіти тощо [6, 2].

Навчання української мови в школі має бути спрямоване на формування мовленнєвої компетентності особистості учня, основна мета курсу української мови в загальноосвітній школі – навчити учнів вільно володіти багатствами рідної мови в різних виявах комунікації.

Вивченню синтаксичної будови мови присвячені наукові праці українських і закордонних мовознавців: І. Вихованця, М. Всеволодової, К. Городенської, Н. Гуйванюк, С. Єрмоленко, А. Загнітка, Г. Золотової, Н. Іваницької, О. Мельничука, М. Мірченка, М. Плющ, К. Шульжука та ін..